

Samlivslære nytter ikke

Tiltak for å forebygge svangerskap hos tenåringer er ikke effektive, viser ny oversiktsartikkel.

En systematisk gjennomgang av 26 randomiserte studier viser at tiltak for å forebygge svangerskap hos tenåringer verken utsatte seksuell debut eller reduserte antall svangerskap (1). Fem av studiene viste faktisk en økning av svangerskap hvis unge menn deltok. Forfatterne mener at tiltak overfor tenåringer mer må dreie seg om ferdigheter i kommunikasjon og seksuelle relasjoner enn anatomi og skremselspropaganda.

– Dette er en veldig viktig oversikt. Selv om vi i Norge har midler og mye god vilje til disposisjon for svangerskapsforebyggende tiltak, må tiltakene prøves ut skikkelig. Bare randomiserte studier kan gi sikre svar på effekten av tiltak, sier lege Preben Aavitsland, som har mange års erfaring i prevensjonsveiledning ved Klinikk for seksuell opplysning i Oslo.

– Muligens er det slik at samfunnsmessige forhold er langt viktigere for ungdoms

seksualvaner og svangerskap enn undervisningsopplegg. Vi bør ta lærdom av Nederland der ungdom både har høy seksuell aktivitet og blant verdens laveste svangerskapsrater. Der er ungdoms seksualitet godtatt og diskuteres åpent, og det legges til rette for at ungdom fritt kan velge prevensjonsmidler. Vi er imidlertid på vei i Norge. I over 20 år har antall fødsler blant tenåringer gått nedover, sier Aavitsland.

I samme utgave av *BMJ* viste en ny, randomisert studie at forbedret undervisning i samlivslære virket positivt på kvaliteten på ungdoms seksuelle relasjoner, men undervisningen hadde ingen effekt på den seksuelle atferden (2).

– Erlend Hem, *Tidsskriftet*

Litteratur

1. DiCenso A, Guyatt G, Willan A, Griffith L. Interventions to reduce unintended pregnancies among adolescents: systematic review of randomised controlled trials. *BMJ* 2002; 324: 1426–30.

2. Wight D, Raab GM, Henderson M, Abraham C, Buston K, Hart G et al. Limits of teacher delivered sex education. *BMJ* 2002; 324: 1430–3.

Få bivirkninger av β -blokkere

En metaanalyse viser liten sammenheng mellom bruk av β -blokkere og vanlige plager som depresjon, tretthet og seksuell dysfunksjon.

β -blokkere reduserer dødeligheten etter hjerteinfarkt med omkring 20% og har gunstig effekt på hjertesvikt. Flere tidligere studier har rapportert et underforbruk av medikamentet. En årsak til at for få pasienter behandles, kan være bekymring for bivirkninger som depresjon, tretthet og seksuell dysfunksjon. Man har tidligere antatt at det foreligger en sterk sammenheng mellom bruk av β -blokkere og slike plager.

En ny metaanalyse med 15 placebokontrollerte studier kunne imidlertid ikke bekrefte en slik sammenheng (1). Behandling med β -blokkere førte ikke til noen signifikant økning i årlige tilfeller av depresjon hos de mer enn 30 000 pasientene (absolutt økning seks per 1 000 pasienter; 95% KI – 7 til 19). Tretthet og seksuell dysfunksjon forekom noe hyppigere hos pasienter som fikk aktivt preparat enn i placebogrupper. For-

skjellene var likevel små, svarende til ett nytt tilfelle av økt tretthet per 57 behandlede pasienter, og ett nytt tilfelle av seksuell dysfunksjon per 199 pasienter. Tretthet var særlig forbundet med bruk av eldre preparatyper.

– Mitt inntrykk er at det også i Norge eksisterer et underforbruk av β -blokkere. Det er også en tendens til at pasienten får for lave doser, sier dr.med. Kolbjørn Forfang ved Hjertemedisinsk avdeling, Rikshospitalet.

Han er ikke overrasket over resultatene i studien: – Disse studiene var konstruert for å se på effekt, og ikke primært bivirkninger. Likevel er jeg enig i forfatternes konklusjon. Det eksisterer en overdreven frykt for bivirkninger ved bruk av β -blokkere.

– Ragnhild Ørstavik, *Tidsskriftet*

Litteratur

1. Ko DT, Hebert PR, Coffey CS, Sedrakyan A, Curtis JP, Krumholz HM. β -blocker therapy and symptoms of depression, fatigue and sexual dysfunction. *JAMA* 2002; 288: 351–7.

Genetisk disposisjon for astma

Familie- og tvillingstudier har vist at astma sannsynligvis har en sterk arvelig komponent (*Nature* 2002; 418: 426–30). Genetiske koblingsstudier har hittil kartlagt flere regioner som har sammenheng med utvikling av astma. Ved hjelp av nye teknikker har man nå kunnet gå videre finne punktmutasjoner innen disse områdene. En gruppe forskere har kartlagt gener på kromosom 20 og funnet et spesielt gen, ADAM33. Mutasjoner i dette genet gir sannsynligvis 3–4 ganger økt risiko for å utvikle astma eller bronkial hyperaktivitet.

Tape lindrer stressinkontinens

Stressinkontinens behandles gjerne kirurgisk dersom pasienten ikke responderer på fysioterapi. En randomisert, kontrollert studie viser at en ny type vaginaltape er like effektivt som kolosuspensjon (*BMJ* 2002; 325: 67–70). Tapen festes under uretra og fungerer sannsynligvis som et kunstig ligament. 344 kvinner deltok i undersøkelsen. Pasientene som fikk vaginaltape, hadde kortere rekonvalesenstid og færre postoperative komplikasjoner enn de som gjennomgikk tradisjonell kirurgi.

Forekomst av venetromboser

En av 32 pasienter som opereres med hoft- eller kneprotese får senere en symptomatisk dyp venetrombose (*Arch Intern Med* 2002; 162: 1465–71). Det viser en metaanalyse av studier der man har sett på enten venografisk verifisert eller klinisk erkjente tromboser etter postoperativ tromboseprofylakse. Forfatterne inkluderte pasienter med trombose oppstått i løpet av de første tre månedene. En av 1 000 pasienter døde som følge av lungeemboli. Klinisk erkjente tromboser oppstod hyppigere etter innsetting av hoftprotese enn kneprotese.

Medfødt hypotyreose

Kretinisme er den vanligste formen for medfødt endokrin sykdom og rammer omkring ett av 3 000 barn (*N Engl J Med* 2002; 347: 95–102). Man skiller mellom forbigående og permanent hypotyreose. I enkelte tilfeller skyldes tilstanden en genetisk defekt, men dette er foreløpig bare kartlagt ved tilfeller av alvorlig, permanent sykdom. Nederlandske forskere har nå funnet at mutasjoner i genet som koder for thyroide oksidase 2, THOX2, fører til kretinisme. Heterozygoter for mutasjonen får forbigående hypotyreose, mens tilstanden er permanent dersom begge allelene er mutante.

– Ragnhild Ørstavik, *Tidsskriftet*